

28.4.2022

Vähittäismarkkinan kehitysryhmän kokous

Aika ja paikka	Torstai 28.4.2022 12.00–14.00, Teams meeting
Osallistajat	Marko Allikson (Baltic Energy Partners Oy), Anni Grenzmann (Elenger Oy), Jukka Kaijansinkko (Suomen Kaasuenergia Oy), Pekka Karinen (Suomen Kaasuenergia Oy), Markku Kauhanen (Gasum Oy), Marko Ketola (Tampereen Sähkölaitos Oy), Marko Korpinen (Loimua Oy), Saku Kummunsalo (Fortum Power & Heat Oy), Tapio Laitinen (Auris Kaasunjakelu Oy), Pekka Lehtonen (Kangasalan Lämpö Oy), Lari Manner (Gasum Oy), Antti Niemelä (Neste Oyj), Aleksei Novitsky (Ignitis Suomi Oy), Jukka Olli (Leppäkosken Lämpö Oy), Jani Riuttaluoto (Keravan Energia Oy), Oskari Vihmanen (Haminan Kaasuverkko Oy), Janne Grönlund, Heli Haapea, Niina Heiskanen, Mika Myötyri, Tiina Niinimäki (Gasgrid Finland Oy)

1. Kokouksen avaus ja agenda

Mika Myötyri avasi kokouksen ja esitteli agendan:

- (1) Avaus ja osallistujien esittäytyminen
- (2) Kilpailulainsäädännön huomioiminen kehitysryhmän kokouksissa (tiedoksi)
- (3) Siirtoliiketoiminnan kuulumiset (tiedoksi)
- (4) Varautuminen poikkeustilanteisiin (keskustelu)
- (5) Yleinen keskustelu markkinatilanteesta ja Gasgridin palveluista (keskustelu)
- (6) Kaasun verotuskäytännöt (keskustelu)
- (7) Alkuperätakuut (keskustelu)
- (8) Mentimeter ja loppusanat

Agenda on toimitettu osallistujille ennakoon ja pyydetty osallistujilta ehdotuksia agendalle nostettavaksi. Vähittäismarkkinafoorumien muistiot sekä kokousmateriaalit löytyvät Gasgridin nettisivuilta <https://gasgrid.fi/kaasumarkkinat/markkinakehitysryhmat/>

2. Kilpailulainsäädännön huomioiminen kehitysryhmän kokouksissa

Mika Myötyri esitteli kilpailuoikeudellisen ohjeistuksen Gasgrid Finlandille ja tämän järjestäville markkinafoorumeille. Kehitysryhmän uusien osallistujien on aina tutustuttava hyvin tähän ohjeistukseen. Esityksen dialla ”Kokouskäytäntö asiakasforumeissa” on kiteytetty 10 tärkeintä periaatetta kokouskäytäntöjen suhteen.

3. Siirtoliiketoiminnan kuulumiset

Mika Myötyri esitteli siirtoliiketoiminnan ajankohtaiset kuulumiset

- Venäjän hyökkäys Ukrainaan on mullistanut siirtoliiketoiminnan toimintaympäristön. Geopoliittinen tilanne ja kaasuenergian hinta EU-tasolla ovat johtaneet kaasun käytön laskuun Suomessa.

- Painopiste on siirtynyt toimitus- ja huoltovarmuusasioiden hoitoon sekä kaasumarkkinaosapuolten, Baltian siirtoverkonhaltijoiden sekä viranomaisrajapintojen kanssa käytävään jatkuvaan vuoropuheluun.
- Alkuperätakuujärjestelmä otettiin onnistuneesti käyttöön huhtikuun alusta.
- Alueellinen yhteistyö Baltian maiden kanssa on erittäin tiivistä monella tasolla.
 - GIPL-putkiyhteys Liettuan ja Puolan välillä otetaan kaupalliseen käyttöön toukokuun alussa.
- Valmistaudutaan Hamina LNG:n markkinoille tuloon.
- Päivitykset maa- ja biokaasun verotuksen osalta
 - Portaaliin on rakennettu ilmoituskanava biokaasun käyttöilmoituksille ja valmisteilla on automaatio biokaasulaskutukseen käyttöilmoitusten perusteella.
- Markkinaroolikohtaisten puitesopimusten päivitysprojekti on käynnistynyt.

LNG-terminaalilaivasta ei ollut kerrottavana lisätietoa jo julkisuudessa olevan tiedon lisäksi. Janne Grönlund totesi, että työ etenee ja mahdollisimman nopeasti pyritään julkaisemaan tietoa markkinan suuntaan.

4. Varautuminen poikkeustilanteisiin

Janne Grönlund kävi läpi Suomen kaasumarkkinan toimintaa toimitusten häiriötilanteissa vähittäismarkkinan näkökulmasta ja korosti järjestelmävastaavan toimintaperiaatteina erityisesti markkinaehtoisesta toiminnan ylläpitoa, asiakkaiden tasapuolista kohtelua sekä suojattujen kaasunkäyttäjien toimitusten varmistamista.

Järjestelmävastaavan tehtävänä on tasapainottaa Suomen kaasujärjestelmä fyysisesti ja kaupallisesti kaikissa olosuhteissa. Mikäli järjestelmän fyysinen tasapaino ei toteudu ja kaasun käyttö on pitkään suurempaa kuin järjestelmään syöttö, uhkaa kaasun käytön edellytykset loppua kaikilta kaasujärjestelmän asiakkailta suojatut asiakkaat pois lukien. Kaasumarkkinan avauduttua kaasujärjestelmässä toimii useita tukkutoimittajia ja kaasua on mahdollista toimittaa useasta hankintalähteestä. Mahdollisessa yhteen hankintalähteeseen kohdistuvassa saantihäiriössä ei ole perusteita lähteä jakamaan tasaista niukkuutta kaikille.

Janne Grönlund esitteli häiriötilanteiden eri varoitustasot:

- *Ennakkovaroitustaso:* Kaasutoimituksissa on häiriö, joka aiheuttaa epätasapainon Suomeen syötetyn ja Suomessa käytetyn kaasumäärän välille. Markkinan toiminta on täysin markkinaehtoista eikä toimijoille aseteta rajoitteita kaasun käyttöä koskien, vaan tasapainoa haetaan ohjaamalla toimintaa kaupallisesti. Järjestelmävastaava rajoittaa rajasiirtojen nominaatiot vastaamaan muuttunutta tilannetta ja pyrkii ohjamaan markkinan tasapainoa käymällä kauppaa Get Baltic kaasupörssissä tai hankkimalla kaasua mahdollisuuksien mukaan tasehallintapalvelusopimusten avulla. Asiasta viestitään UMM-viestillä Get Balticin UMM-alustalla.
 - Keskusteltiin Latvian tilanteesta, jossa ollaan ennakkovaroitustasolla: Latviassa ministeriö on julkaissut ennakkovaroitustason. Latviassa on suunniteltu priorisointia Incukalnsin kaasuvaraustaan. Latvian tilanne ei vastaa Suomen käytäntöä, joka edellyttää selkeää häiriötä kaupallisessa tai fyysisessä markkinassa.
- *Hälytystaso:* Mikäli järjestelmävastaavan suorittamien kaupallisten ohjauskeinojen avulla ei saavuteta järjestelmän tasapainoa, siirrytään hälytystasolle, jossa järjestelmävastaava määrää tasevastaavat tasapainottamaan kaasun käyttönsä suhteessa kaasun hankintaan. Hälytystasolle siirtyminen voi tapahtua tilanteesta riippuen nopeastikin. Markkinan toiminta jatkuu markkinaehtoisena – toimijat, joilla on kaasua hankittuna, voivat sitä käyttää tai myydä eteenpäin. Muussa tapauksessa kaasun saanti voi keskeytyä. Osapuolet voivat käydä kauppaa kaasunenergiasta kahdenvälisenä kauppana (OTC) tai

pörssin välityksellä. Järjestelmävastaava turvaa suojattujen asiakkaiden kaasun saannin putkilinjavarastostaan. Vähittäismyyjä on vastuussa jakeluverkossa olevaan suojattuun toimijaan.

- *Hätätaso:* Mikäli järjestelmän tasapainoa ei edelleenkään saavuteta tai yhteiskunnan toiminta on uhattuna, voi Huoltovarmuuskeskus julistaa hätätilan. Käytännössä hätätasolla Suomeen tulee todella vähäinen määrä kaasua eikä kaupallisella markkinalla ole mahdollista toimia. Suojattujen asiakkaiden kaasun toimitukset turvataan tarvittaessa Mäntsälän LNG-syötön avulla. Gasgrid tarjoaa velvoitevarastoinnin piirissä oleville suojatuille asiakkaille riittävän syöttötehon järjestelmään, kun siirtoverkon paine on laskenut alle 10 barg.

Lisäksi käytiin läpi eri osapuolten vastuut poikkeustilanteessa. Kokouksen esitysmateriaalista löytyy vastuukäytännöt sekä eri markkinaroolien vastuukuvaukset.

Keskustelu:

Todettiin, että Gasgridillä ei ole tiedossa suojatut asiakkaat, vaan tieto tulee Huoltovarmuuskeskukselta ja ELY-keskukselta. Suojattuja asiakkaita ovat mm. kohteet, joissa asutaan (omakotitalot, asunto-osakeyhtiöt, vanhainkodit jne.). Huoltovarmuuskeskuksella on häiriötilanteiden koordinoituvastuu. Gasgrid on yhteydessä Huoltovarmuuskeskukseen toimintamallin ja suojattujen asiakkaiden määrittämisen selkeyttämiseksi.

Keskustelussa ehdotettiin, että datahubiin tulisi velvoittaa tallentamaan vähittäismyyjien yhteystiedot sekä käyttäjätasolla myös suojatut asiakkaat. Asiaa on Gasgridillä pohdittu ja pohdintaa/keskustelua jatketaan. Tällä hetkellä haasteena on yhteystietojen puute ja tiedon hajanaisuus.

UMM-viesteihin voi laittaa sähköpostisyötteen, joka voi helpottaa viestien seuraamista. Gasgrid tiedottaa myös omilla verkkosivuilla. Yhteystiedot Gasgridin suuntaan on hyvä tarkastaa ajantasaisiksi, jotta viestit saadaan kohdennettua heti oikein.

Keskusteltiin myös tulevasta talvesta ja markkinan varautumisesta siihen useammalla hankintalähteellä.

5. Yleinen keskustelu markkinatilanteesta ja Gasgridin palveluista

Mika Myötyri esitteli kaasun alkuvuoden käyttöä. Kokouksen esitysmateriaalista löytyy kuvaajat. Tyypillistä alkuvuodelle on selkeät piikit kaasunkäytössä lämpötilan mukaan. Venäjän hyökkäys Ukrainaan muutti markkinakäyttäytymistä nopeasti. Huhtikuussa käyttö on laskenut selvästi maaliskuusta ollen noin 20–25 GWh/päivä. Virtausprofiileissa on ollut merkittäviä muutoksia alkuvuoden aikana. Joulukuussa 2021 kaasuvirtaus oli ensimmäistä kertaa Suomesta Viroon. Myös maaliskuussa 2022 virtaus oli pohjoisesta etelään johtuen Incukalnsin kaasuviraston täyttämistä (tyhjennys loppui helmikuun lopussa). Kaasun hinta on noussut suoraviivaisesti koko viime vuoden. Ukrainan tilanteen alettua hinnassa on ollut vaihtelua.

Keskustelu:

Keskusteltiin vähittäismarkkinan kehitystoimista. Verkkoyhtiöiden purkaessa liittymiä on tullut esille, että myyntisopimus jää voimaan ja vähittäismyyjä ei saa tästä tietoa. Kehitystoimena on suunniteltu tehdä kaasudatavirtaus toiminto, että käyttöpaikan tilan muuttuessa statukseen ”poistettu”, lähtee sähköposti voimassa olevalle vähittäismyyjälle. Käyttöpaikan perustamisessa saattaa jäädä mittausalue laittamatta, jolloin käyttöpaikanäkymä jumiutuu. Kehitystoimena tehdään kyseisen tiedon laittamisesta pakollinen.

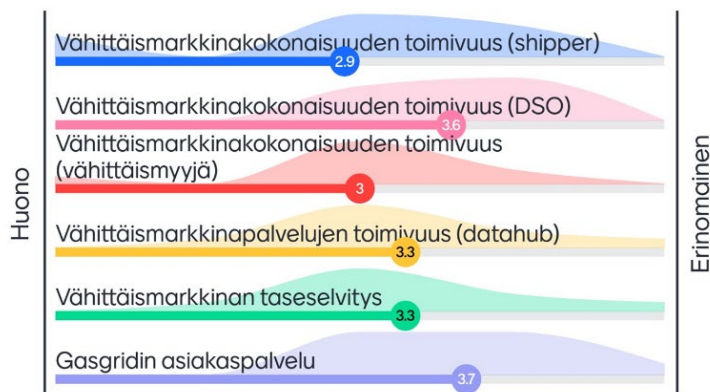
Suojattujen asiakkaiden osalta jakeluverkonhaltijat/vähittäismyyjät toimittavat GSRN-tunnukset, joille laitetaan suojattu tila "on". Vähittäismyyjän tulisi näin ollen muokata tietoja, mikäli nämä myyntisopimuksen kautta muuttuvat (esim. vaihto biokaasuun). Keskusteltiin mahdollisuudesta toimittaa samalla jakeluverkkojen käyttöpaikkojen luokittelutiedot (lämmitys, teollisuus, prosessi, kriittinen kohde esim. sairaala).

Keskustelussa ehdotettiin, että luokittelu tehtäisiin hubissa kohtuullisen yksinkertaisena, koska käytössä on mm. erilaisia asiakashallintajärjestelmiä. Luokittelu voisi olla velvoitevarastointimaksu, kriittisyys ja suojattu asiakas. Samalla määriteltäisiin suojattu asiakas. Tehtävän kehitysratkaisun tulee tuoda lisäarvoa, eikä olla kohtuuttoman kuormittava suhteessa ansaittavaan lisäarvoon.

Tehtiin Mentimeter -kysely vähittäismarkkinan toiminnasta, Gasgridin asiakaspalvelusta ja markkinan tunnelmasta. Alla kyselyn tulokset.

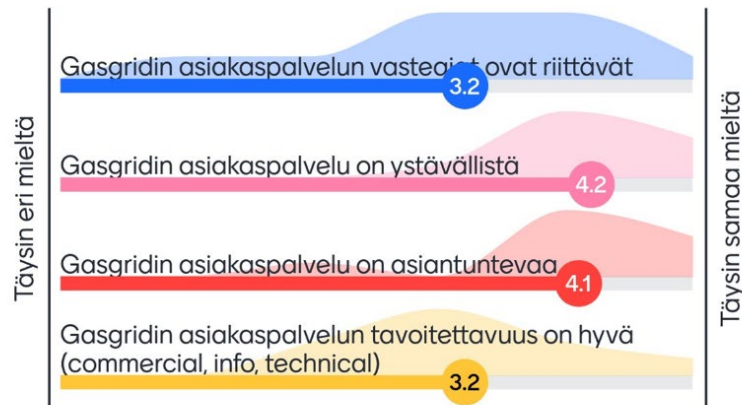
Palaute vähittäismarkkinan toiminnasta

 Mentimeter

Arvioi asteikoilla seuraavat väittämät

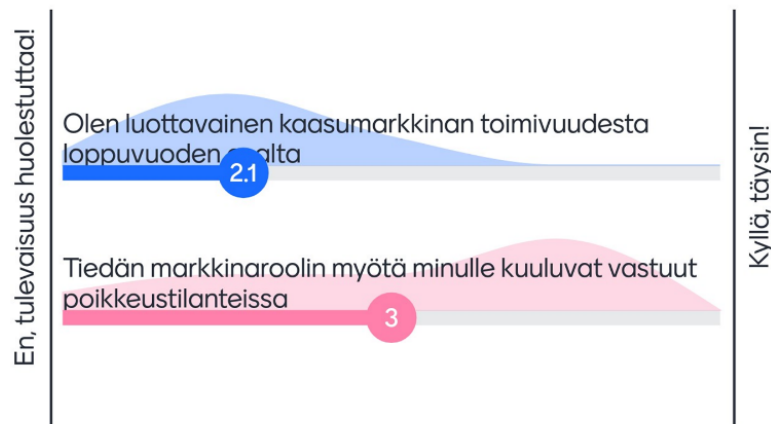
Mentimeter

Kysymyksiä markkinan tunnelmasta

3

Mentimeter

9

Avoin palaute ja kehitysehdotukset Gasgridin asiakaspalvelulle

Mentimeter

Yksi palvelunumero commercial-puolelle, jonne voi soittaa ongelmatilanteessa, ja joka palvelisi esim. aikavälillä 10-18. Kiireellisissä tilanteissa sähköposti on liian hidas.

6. Kaasun verotuskäytänteet

Niina Heiskanen alusti verotuskäytänteitä. Uusi valmisteverolaki tunnistaa biokaasun ja biokaasulle on säädetty omat käyttö- ja tuotantotavasta, kestävyyskriteereistä sekä tuotantoon käytetyistä raaka-ainejakeista riippuvat verotasonsa. Jotta valmisteverot voidaan kerätä ja tilittää Verohallinnolle tehtyjen toimitusten mukaisesti, on biokaasun myynti-, loppukäyttöä ja toimittamista harjoittavien markkinaosapuolien ilmoitettava siirtoverkonhaltijalle verolliset ja verottomat biokaasutoimituksensa loppukäyttöön. Verovelvolliseksi rekisteröityneen ei tarvitse erotella lämmityskäyttöä, ei-verovelvollisten pitää.

Keskustelussa nostettiin esille epäkohta jakeluverkkoon liitetyn biokaasulaitoksen eri verokohtelusta siirtoverkkoon kytkettyyn verrattuna. Gasgrid lähestyy Verohallintoa keskustelun avaamiseksi uudelleen. Verotuskäytänteistä toivottiin enemmän viestintää.

Biokaasua jakeluverkossa myyvän vähittäismyyjän on ilmoitettava jakeluverkonhaltijalle kaasun määrä. Keskustelussa ehdotettiin kaasudatahubiin lisättäväksi luokittelutieto ”biokaasu”.

7. Alkuperätakuut

Heli Haapea kertoi, että kaasun ja vedyn alkuperätakuurekisteri on otettu käyttöön 1.4.2022. Varmennus- ja todentamisvelvoite alkaa 1.7.2022. Rekisteriin on rekisteröitynyt vajaa 10 tilinhaltijaa. Tuotantolaitosten todentamiset alkanevat toukokuussa. Todennetut tuotantolaitokset voidaan lisätä rekisteriin ja niille voidaan myöntää alkuperätakuita. Rekisterin käyttökoulutukset jatkuvat. Ensimmäiset asiakaskokemukset järjestelmästä olivat keskustelun pohjalta positiiviset.

8. Mentimeter ja loppusanat

Mika Myötyri päätti kokouksen klo 14 fiilis-Mentiin.

Oliko foorumi aikasi arvoinen?

Mentimeter

